

การศึกษาคุณลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนในกลุ่มที่ 1 ราชพฤกษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

A STUDY OF THE CHARACTERISTICS OF PARTICIPATIVE
MANAGEMENT OF SCHOOL ADMINISTRATORS SCHOOL IN GROUP
1 RATCHAPHRUEK UNDER THE PHITSANULOK PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

¹กิตติศักดิ์ มีกำ และ ²จารุวรรณ นาทัน

¹Kittisak Meekum and ²Jaruwan Natan

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

¹Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

¹top_music52@hotmail.com

Received: September 29, 2023; **Revised:** November 20, 2023; **Accepted:** December 25, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาคุณลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มที่ 1 ราชพฤกษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยขอบเขตด้านตัวแปร ได้แก่ การบริหารแบบมีส่วนร่วม 4 ด้าน ดังนี้ การไว้วางใจกัน ความยึดมั่นผูกพัน การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 193 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ได้จำนวน 132 คน

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

² อาจารย์ ดร.คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน ครู จำนวน 119 คน เครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.6 - 1.0 ค่าความเชื่อมั่น 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มที่ 1 ราชพฤกษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรกคือ ด้านการไว้วางใจกัน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสองคือ ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสามคือ ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้ายคือ ด้านความยึดมั่นผูกพัน

คำสำคัญ : คุณลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were: to study the characteristics of participative management of educational institution administrators. Schools in Group 1, Ratchaphruek, are under the jurisdiction of the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office, Area 1. The scope of variables includes participatory management in 4 areas as follows: trust in one another commitment Setting common goals and objectives Freedom to work. The population consisted of 193 educational institution administrators and teachers. The sample size was determined by using Krejci and Morgan's ready-made table for a total of 132 people, consisting of 13 educational institution administrators and 119 teachers. The tool used to collect this data was a 5-level rating scale questionnaire. The consistency index was between 0.6 - 1.0 and the confidence value was 0.97. Statistics used in data analysis included mean and standard deviation. The research results found that Participative management characteristics of educational institution administrators Schools in Group 1, Ratchapruek, under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office, Area 1 are overall at a high level. The side with the highest average is first. In terms of trust The aspect with the second

highest average is Freedom in working The aspect with the third highest average is Setting common goals and objectives And the side with the last average is In terms of commitment.

Keywords : Participative Management Characteristics of Educational Institution Administrators

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาไว้ใน หมวด 5 มาตรา 39 ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวถือเป็นการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษา โดยสำนักงานเขตพื้นที่ และสถานศึกษา จะต้องดำเนินการโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษา เปิดโอกาสให้บุคลากรจากภายในและภายนอกโรงเรียน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกฝ่ายได้เข้ามามีบทบาทส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและบริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางการศึกษา มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการบริหารงานของสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีเทคนิคและวิธีการบริหารหลากหลายรูปแบบ สามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานในหน้าที่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงสุดและเกิดผลสำเร็จขององค์กร การปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องใช้ผู้บริหารมีอาชีพจึงจะนำโรงเรียนบรรลุความสำเร็จตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน

การบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการบริหารงานด้านต่างๆ เพราะการบริหารแบบมีส่วนร่วมคือการที่ผู้บริหารใช้วิธีการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการวางแผน ช่วยเสนอแนะข้อคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร ตลอดจนการให้โอกาสและอิสระกับกลุ่มที่จะตัดสินใจทำงานเองภายใต้เป้าหมายและนโยบายที่มอบหมาย ซึ่งในปัจจุบันการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษามีน้อยมาก อาจเป็นเพราะสถานศึกษาไม่มีการประชุมชี้แจงในการมอบหมายงานการวางแผนงานโครงการต่างๆ ยังไม่ชัดเจน เกิดปัญหาความขัดแย้งทั้งในระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม ส่งผลต่อความผูกพันในการปฏิบัติงานภายใน

โรงเรียน ทำให้การบริหารงานในโรงเรียนขาดการมีส่วนร่วมของครูเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจ และการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจึงต้องใช้อำนาจในการตัดสินใจด้วยตนเอง

ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน มีความสนใจศึกษาคูณลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มที่ 1 ราชพฤกษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 เพื่อให้เกิดการบริหารงานอย่างเต็มศักยภาพและเป็น ประโยชน์สูงสุดแก่สถานศึกษา ซึ่งจะเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร นักวิชาการและ ผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องได้นำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาคูณลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่ม ที่ 1 ราชพฤกษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาคูณลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มที่ 1 ราชพฤกษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 1 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย โดยมี รายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนในกลุ่มที่ 1 ราช พฤกษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 รวมทั้งสิ้น 193 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน และครู จำนวน 180 คน (สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1, 2565 : ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนในกลุ่มที่ 1 ราช พฤกษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จากการใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1986 อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 43) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 132 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และครู จำนวน 119 คน โดยวิธีการเทียบสัดส่วนตามจำนวนครูในโรงเรียนและการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตของเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาคุณลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มที่ 1 ราชพฤกษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาคุณลักษณะ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารตามแนวคิดของ สวอนสเบิร์ก มี 4 ด้าน ดังนี้ 1) การไว้วางใจกัน 2) ความยึดมั่นผูกพัน 3) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน 4) ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มที่ 1 ราชพฤกษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative) จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มที่ 1 ราชพฤกษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มที่ 1 ราชพฤกษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

คุณลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการไว้วางใจกัน	4.53	.48	มากที่สุด	1
2. ด้านความยึดมั่นผูกพัน	4.42	.54	มาก	4
3. ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน	4.45	.50	มาก	3
4. ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน	4.51	.48	มากที่สุด	2
รวม	4.48	.46	มาก	

จากตาราง ผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มที่ 1 ราชพฤกษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

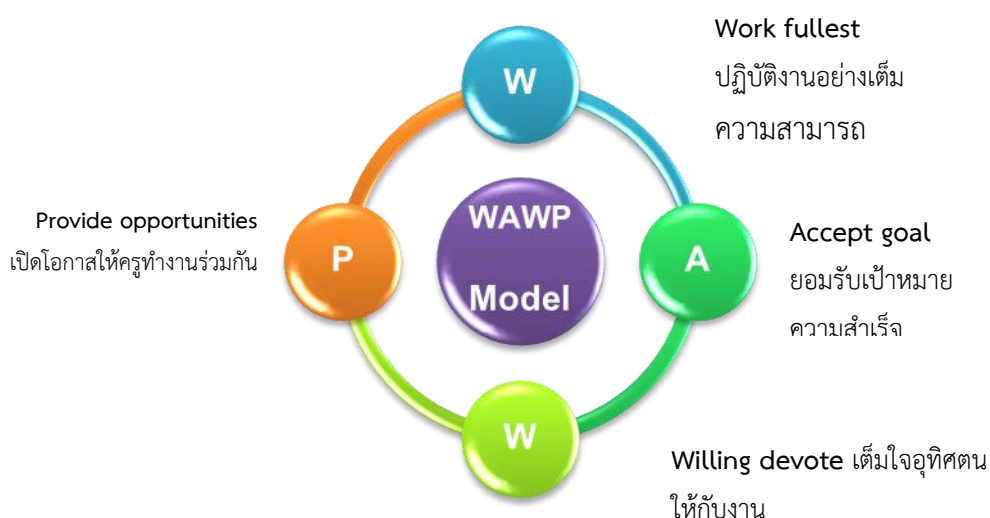
พิษณุโลก เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = .46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการไว้วางใจกัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = .48) รองลงมา คือ ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = .48) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความ ยึดมั่นผูกพัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = .54)

อภิปรายผล

คุณลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มที่ 1 ราชพฤกษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนก่อนเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารจะต้องผ่านการพิจารณาความเหมาะสมกับตำแหน่งและต้องผ่านการฝึกอบรมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการข้าราชการครูกำหนด จึงทำให้สถานศึกษาได้ผู้บริหารที่มีความรู้และความสามารถ อีกทั้งแนวคิดในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันนี้ มุ่งเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นการบริหารงานที่บูรณาการทั้งความรู้ความสามารถของบุคลากรในหน่วยงาน ส่งผลให้การดำเนินงานนำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จในการปฏิบัติงาน จึงทำให้คุณลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มที่ 1 ราชพฤกษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอบูนู อักโปฟิว แอนนา (Ebunu, A. A., 2020) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมผลการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาในรัฐริเวอร์ส ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจของโรงเรียน จะทำให้ครูมีโอกาสมากขึ้นในการให้ข้อมูลในประเด็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียน การสอนที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นาเดชดา ซิเหินบายเวา และคณะ (Zhiyenbayeva, N., 2022) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำรูปแบบแนวคิดของการบริหารแบบมี ส่วนร่วมเข้าสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์แบบบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการบูรณาการอิเล็กทรอนิกส์เข้ากับกระบวนการศึกษา ซึ่งช่วยให้นั่นใจถึงการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพที่เอื้อต่อการรวมวัตถุประสงค์ของผู้เข้าร่วมทั้งหมด โดยขยายการมีส่วนร่วมในการจัดการกระบวนการศึกษา การประเมินและการรับรู้ การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นสถานการณ์จริงอย่างหนึ่งสำหรับการปรับตัวที่รวดเร็วยิ่งขึ้นและการดำเนินการตามแนวทางการเรียนรู้ที่หลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

คุณลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มที่ 1 ราชพฤกษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้จากผลการวิจัย โดยสามารถสังเคราะห์ได้ดังภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยการศึกษาเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. (2565). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2565.
- Ebunu, A. A. (2020, May). Participatory Management for Enhancing Students' Academic Performance in Public Secondary Schools in Rivers State. *Advances in Social Sciences Research Journal*. 7(5) : 145 - 156.

Swansburg, R. M. (2002). *Management and leadership for nurse managers*.

(3rd ed.). Boston : Jones and Bartlett.

Zhiyenbayeva, N., Sabirov, A., Troyanskaya, M., Ryabova, E., & Salimova, S. (2022).

Implementing a conceptual model of participative management into an integrated e-learning system. *World Journal on Educational Technology*.

14(1) : 255 - 267.